

Koers It Fryske Gea

Natuur is onmisbaar voor mensen

Natuur is onmisbaar voor mensen. It Fryske Gea wil in Fryslân de hoeder zijn van de natuur. Zorg voor het landschap is hier onlosmakelijk aan verbonden. Samen zijn natuur en landschap bepalend voor de kwaliteit van de leefomgeving van de mensen die er wonen, werken en ontspanning zoeken.

Als provinciale vereniging voor natuurbescherming wil It Fryske Gea haar werk in nauw overleg en samen met de bevolking doen. Als een moderne organisatie stimuleert de vereniging de betrokkenheid van de mensen bij de zorg voor natuur en landschap, zowel lokaal als regionaal. Ze zoekt op zoveel mogelijk fronten de samenwerking. Voor inwoners van Fryslân moet het vanzelfsprekend zijn dat als het om natuur en landschap gaat, ze bij It Fryske Gea moeten zijn.

De afstand tussen de organisatie en de bevolking moet daarom zo klein mogelijk zijn. It Fryske Gea wil benaderbaar zijn voor iedereen. Openheid over alles wat ze doet, helpt hierbij en komt bovendien het beeld van een betrouwbare organisatie ten goede.

Samenwerking met de lokale bevolking past in deze koers. Mensen die in de omgeving van een natuurgebied wonen, hebben als vanzelf er het beste mee voor. Het doel is deze omwonenden, samen met bedrijven uit de buurt die als sponsors kunnen worden benaderd, te vragen mee te doen bij het opstellen van visies en plannen voor de terreinen.

Het vergt de nodige uitwerking op allerlei gebied, maar uiteindelijk is de verwachting dat in sommige gebieden het beheer door omwonenden kan worden uitgevoerd.

De organisatie

Voor het uitvoeren van haar taken heeft de vereniging zo'n zestig mensen in dienst, die worden bijgestaan door meer dan vierhonderd vrijwilligers. Samen beheren ze een kleine zestig natuurgebieden met een totale oppervlakte van ruim 20.000 hectare. It Fryske Gea wordt gesteund door meer dan 30.000 leden en heeft daarmee een groot draagvlak in Fryslân. Het bestuur en de verenigingsraad zien erop toe dat het beleid van de organisatie goed wordt uitgevoerd.

Zorg voor natuur en landschap staat voor It Fryske Gea voorop. Verwerving, ontwikkeling en beheer van natuurterreinen is de belangrijkste kerntaak. Het gaat hierbij om het behoud van landschappelijke waarden, flora en fauna. Om dit doel te verwezenlijken wordt samengewerkt met andere betrokken partijen.

Eigendom van de grond is de beste garantie voor een duurzaam beheer van de natuur. Daarom blijft verwerving van nieuwe terreinen van groot belang. De nadruk ligt op het creëren van robuuste gebieden. In een groot aaneengesloten geheel krijgen bijzondere natuurwaarden de beste kans zich ook in de toekomst te handhaven. Dit streven naar robuuste natuur past in de visie van de rijksoverheid, die het Nationaal Natuur Netwerk (voorheen Ecologische Hoofdstructuur) in 2025 gerealiseerd wil zien.

Ook buiten de eigen gebieden probeert It Fryske Gea een rol te spelen bij het behoud van natuurwaarden. De Waddenzee is daar een voorbeeld van. De overheid bepaalt weliswaar het beleid voor dit Werelderfgoed, maar It Fryske Gea neemt samen met andere natuurorganisaties de verantwoordelijkheid op zich voor een goed beheer.

Weidevogels, ganzen en boeren

Een ander voorbeeld is de weidevogelproblematiek. In haar eigen terreinen probeert It Fryske Gea zo gunstig mogelijke voorwaarden te scheppen voor de weidevogels, maar dat is niet genoeg. Veel weidevogels broeden in agrarisch land. Daarom zoekt It Fryske Gea de samenwer-

king met de provincie en boeren om te komen tot weidevogellandschappen, waar het beheer wordt afgestemd op vogelsoorten als grutto, kievit, tureluur en scholekster.

De weidevogel, de grutto in het bijzonder, is voor Fryslân een icoon. Vanzelfsprekend gaat daar in de natuurbescherming veel aandacht naar uit, maar andere plant- en diersoorten vragen ook om specifiek beleid en beheer. Zo steekt It Fryske Gea in deze waterrijke provincie ook veel tijd, geld en energie in het creëren van goede leefgebieden voor moerasvogels.

De ganzenproblematiek vraagt, net als de weidevogelbescherming, om samenwerking met de agrarische sector. In haar eigen gebieden scheidt It Fryske Gea gunstige omstandigheden voor rustende en foeragerende winterganzen, maar ze is zich ervan bewust dat de vogels de boeren overlast bezorgen. Uit oogpunt van goed nabuurschap werkt de natuurorganisatie daarom mee aan maatregelen die de schade door vooral overzomerende ganzen moeten beperken.

Dit neemt niet weg dat It Fryske Gea in principe geen jacht in haar terreinen toestaat. Als uitzondering op deze stelregel gelden situaties waarin schade wordt toegebracht aan eigen of ander-mans terreinen. Ook 'aaisykjen', het zoeken en rapen van kievitseieren, is in de gebieden van It Fryske Gea verboden.

Zoals gezegd wordt er bij onder andere weidevogel- en ganzenbeheer constructief samengewerkt met boeren en andere grondeigenaren. Dit gebeurt in de wetenschap dat ook deze partijen een belangrijke rol spelen in het behoud van natuurwaarden in het landschap. Particulier natuurbeheer kan de kwaliteit van de natuur versterken. It Fryske Gea erkent dat, maar huldigt daarbij het standpunt dat bijzondere natuur het meest gediend is met een professionele organisatie die het beheer voert.

Actie voor behoud landschap

Zorg voor natuur en landschap gaat verder dan alleen ontwikkeling en beheer. It Fryske Gea

volgt de maatschappelijke - vaak planologische - ontwikkelingen in Fryslân als het gaat om bijvoorbeeld wegeaanleg, schaalvergroting in de landbouw en plannen voor windmolens. Dergelijke plannen kunnen schadelijk zijn voor natuur en landschap. It Fryske Gea mengt zich in de discussies over zulke ontwikkelingen, neemt een eigen standpunt in en gaat, als het moet, de confrontatie aan. Als het onontkoombaar is, in het belang van natuur en landschap, stapt It Fryske Gea naar de rechter. Dat is een democratisch recht waar de vereniging gebruik van kan maken.

Een punt van zorg is de schaalvergroting die zich in de komende jaren zal voordoen in de landbouw en de zuivelverwerking. Het aantal boerenbedrijven neemt af maar tegelijk groeit de veestapel. Het gevolg is dat de sector intensiever zal gaan werken, met minder oog voor de natuur. Zo komt het boerenlandschap verder onder druk te staan.

Tegelijk klinkt de roep om diepontwatering van landbouwgebieden nog altijd. Hierdoor neemt de bodemdaling in vooral veenweidegebieden toe, met negatieve gevolgen voor de natte natuurgebieden. It Fryske Gea juicht in deze situatie agrarisch natuurbeheer toe als dat leidt tot het scheppen van overgangs- en verbindingzones voor natuurterreinen.

Cultuurhistorie

Sinds een aantal jaren is het vastgelegd in de statuten: It Fryske Gea houdt zich naast natuur en landschap bezig met bescherming van cultuurhistorische monumenten. Een voorwaarde is dat er een relatie moet zijn met natuur en landschapskwaliteit. De vereniging ziet de definitie van zo'n monument breed. Het kan gaan om een weg in het landschap (De Slachtedyk is een mooi voorbeeld), een gebouw (Huize Olterterp waarin It Fryske Gea zetelt), een landgoed (Raerderbosk), een park (Martena State), een eendenkooi (Lytse Geast) of een oude akker (in de Ryptsjerksterpolder).

Bij de verwerving van nieuwe cultuurhistorische monumenten moet vooraf duidelijk zijn dat de vereniging geen grote financiële risico's loopt. Bij de aankoop van gebouwen moet de exploitatie rond zijn. Samenwerking wordt gezocht met organisaties die zich toelagen op het behoud van cultuurhistorische monumenten, zoals Stichting Alde Fryske Tsjerken, Stichting Staten en Stinzen en Stichting Fryske Mole.

Recreatie

De tendens in de vrijetijdsbesteding van mensen is dat ze op zoek zijn naar rust en ruimte. Juist dat zijn de factoren die ze in de natuur kunnen vinden. It Fryske Gea werkt er graag aan mee recreanten te laten genieten van haar natuurterreinen.

Daarom is het merendeel van de natuurgebieden vrij toegankelijk. Dit beleid vraagt wel om aandacht bij de inrichting van robuuste gebieden, waar natuur- en recreatiebelangen niet mogen botsen. Maatwerk is noodzakelijk.

Recreatief medegebruik vraagt ook om voorzieningen. It Fryske Gea wil die graag ontwikkelen in overleg en samenwerking met lokale ondernemers, waar mogelijk met een rol voor de bezoekerscentra waarover de vereniging over beschikt.

De nadruk bij terreinbezoek ligt op wandelaars, maar ook voor fietsers en vaarrecreanten zijn faciliteiten beschikbaar.

Bij recreatie in de natuur wordt steeds vaker de relatie gelegd met de gezondheid van mensen. Vandaar dat It Fryske Gea bij buitenactiviteiten de samenwerking zoekt met zorgverzekeraar De Friesland. Deze zorgverzekeraar is betrokken bij de organisatie van een groeiend aantal evenementen in de natuur.

Nu de overheid zich steeds meer terugtrekt als financier van het natuurbeleid, zoeken organisaties naar alternatieven om geld binnen te krijgen. Het innen van entree- of parkeergelden wordt als optie genoemd. It Fryske Gea ziet daar geen heil in. De vrij toegankelijke natuur staat bij haar hoog in het vaandel.

Jeugdbeleid

Het is een maatschappelijk verschijnsel: de jeugd heeft weinig aandacht voor de natuur, ook al kan ze die vaak heel dicht bij huis vinden. Dit vertaalt zich in de leeftijdsverhoudingen van de achterban van It Fryske Gea. Op de ledenlijst staan een paar honderd jeugdleden op een totaal van ruim 30.000 leden.

Dit vraagt om veel aandacht. Voor It Fryske Gea is dit een speerpunt in het beleid. Het fundament voor liefde voor de natuur moet al op de basisschool worden gelegd. Daarom is een scholenprogramma ontwikkeld, is er veel aandacht voor natuureducatie voor deze groep, zijn er leskisten gemaakt, verschijnt er tegelijk met het ledenblad een jeugdeditie en worden er jaarlijks jeugdkampen georganiseerd.

Avontuur staat centraal in de pogingen van It Fryske Gea de jeugd aan zich te binden. Kinderen die de kans krijgen op ontdekkingsstocht te gaan, zoals bijvoorbeeld in het Pettebosk bij het bezoekerscentrum in Earnewâld, krijgen spelenderwijs de natuur op een presenteerblaadje aangeboden. Dat moet de belangstelling opwekken waar ze op latere leeftijd iets mee doen, is de gedachte.

Taal en kultuer

It Fryske Gea hâldt rekken mei de Fryske taal en kultuer. Taal is kultuer: dêrom wurdt der, as it kin, Frysk praat yn ûnderlinge kontakten en op gearkomsten.

Ut de neilittenskip fan de ferneamde Fryske folksskriuwer Rink van der Velde krige It Fryske Gea in arke op De Feanhoop. Yn gearwurking mei FLMD en Tresoar is dêr in Skriuwersarke fan makke. Eltse simmer krijt in tal Fryske skriuwers de gelegenheid in tal wiken yn dizze arke, op dit moaie plak yn de Fryske natoer, te wurkjen. Sa wol It Fryske Gea in bydrage leverje oan de Fryske taal, kultuer en wittenskip.

Financiën

It Fryske Gea is een financieel gezonde organisatie. Met dank aan de ruim 30.000 leden die samen voor een flinke bron van inkomsten zorgen. Daarentegen geeft het overheidsbeleid op het gebied van natuur reden tot zorg. Het rijk heeft de verantwoordelijkheid voor natuur overgedragen aan de provincies, met minder financiële middelen. Een goede relatie met het provinciebestuur van Fryslân is belangrijk.

Tegelijk maken de ontwikkelingen duidelijk dat een organisatie als It Fryske Gea wat geld betreft minder afhankelijk moet zijn van de overheid. Dit vraagt om een sterke eigen positie die nodig is om eventuele kortingen te kunnen opvangen.

De vereniging moet op zoek naar alternatieve geldbronnen. Het Natuurcollectief, dat gesloten is met zorgverzekeraar De Friesland, zorgt de laatste jaren al voor een toename van het ledenbestand, met de daarbij horende extra inkomsten.

In de stichting Ynnatura zijn Friese bedrijven vertegenwoordigd die als sponsors het werk van It Fryske Gea steunen.

De ervaring leert dat de organisatie steeds meer geld krijgt uit nalatenschappen. Mensen met hart voor de natuur nemen It Fryske Gea op in hun testament. De vereniging speelt hier op in door gedetailleerde informatie te geven over deze manier van schenken.

Olterterp, september 2014